

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489 sz. — Helyközi telefont 15. sz.

Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PAL

LAPTULAJDÓSNOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Holnap lesz az emlékezés napja.

Van egy mélyen tálongó sebe a magyarnak, amelyik még jóformán friss, amelyik most is gyakran vérzik, s vérezni fog még néhány nemzedéken keresztül. Ezt a nagy nemzeti sebet a legnagyobb tragédia okozta: az októberi vértanúk tragédiája. Bármiképpen is akarnak sötét fátyolt borítani a multra, a legmélyebb sebre a megalkuvók, nem tud az begyógyulni. A fekete vérsugár némelykor áttör a sűrű fátyolon, s ellepi annak felületét minden év október hatodikán.

Oh nem tudunk feledni, de nem is akarunk feledni. Mi emberek vagyunk. Elégtételre vágyunk! Ha azokat, kik bármirészen is okozói voltak a szörnyű tettnek, a haragos ég újabb és újabb csapása sújtsa, úgy érezzük, hogy a magyarok Istene meghallgatja Árpád fiainak imáját. Elfojtja bennünk a részvétet az igazságérzet, a boszu, a méltó és igazságos megtorlás vágya, mely vágy erősebb a szánalomnál.

Október hatodikán... Aradon ólmos őszi reggelen aratást tartott a buta zsarnoki önkény. Letarolta a legszebb, a legdiszesebb nemzeti virágokat. Holnap lesz az emlékezés napja.

Gyászos árnyék borul Arad felől a magyar szívek minden tüzeire, minden lángjára. A tizenhárom börtönének árnya ez. Oda fordul minden magyar szíve s keresztül a rónákon, a bércen, mindenki látja a gyászpalotát. Bevonul Arad várának komor falai közé egy ezer éves nemzet fenséges bánata.

Ti semmit mondó, szomorú falak, mégis milyen beszédek vagytok...

Elmondjátok, hogy a tizenhárom szelleme még él, s elmondjátok, hogy még mindig nem kaptak elégtételt a leggyalázatosabb halált megadóan türt nagy lelkek...

Keserű könnycseppet csal szemünkre a szívet ölü fájdalom. Ökölbe szorul kezünk a szörnyű kép láttára, a mely a magyar res publika börtönét mutatja.

Magyar nemzet! Te megtoroltad eddig minden sérelmedet. Ne késsél Hungária! Világos, Arad, te magyar Golgotha, ti még nem vagytok megboszulva...

Miért is jutottunk Pesttől Világosig, Világostól Aradig!

Miattad te átkos zsarnoki önkény. De vigyázz, kihívtad a boszuló ég retentő haragját. Zsarnokság! Egyetlen szövetségesed a butaság volt. Butítottad katonáidat, hogy a legrutabbra is képesek legyenek. Gaz uralmat igit tudtat biztosítani.

A lelkes és felvilágosuló nemzetnek elnyomója voltál.

Te voltál elnyomója a magyarnak évszázadokig, — te! — átkos Ausztria. Gázságod ellen fogott fegyvert Bocskai, Bethlen, a Rákócziak, nagy magyarok lelkes csapata; s mondd, kitudtad-e venni a magyar szívből a szabadság szeretetét? Nem! Nem veheted ki azt a magyar lélekből. Tudd meg, te zsarnok, hogy Magyarhon lelkéből az érzést, a hazafiúi szeretetet nem is tudod soha kivenni, bármint akarod is, mert az mélyen a nemzet szívében honol!

Ausztria, te azt hitted, amikor megástad a nagy sirt, melybe beletemetni készültél egy egész nemzetet, hogy örökre beborult az ég a Kárpátok között, s azt hitted galád örömmel, hogy nem lesz annak soha; soha többet hajnalhasadása. Vélted balgán, hogy a golyó s bitó elég arra, hogy nemzetünk szívét örökre összezuza. Csalódtál zsarnok! Te csak azt láttad, hogy sírás, keserűséget okoztal egy ezer éves nemzetnek s úgy gondoltad, hogy letiportad, mindörökre megsemmisítetted Szent István apostoli országát.

...Ugy akarta az Isten, a magyarok hatalmas Istene... ne úgy legyen. A bitók ereklékké váltak, mint az üdvözítő keresztje Dicső halottaink föl-támadtak a szégyenletes halálból, élnek most is, mint vádlói élnek fognak örökké, míg magyar tapodja e vérrel öntözött drága haza földjét.

Élnek fiai, unokái azoknak, kiknek lobogó lelkesedése és általános szabadságvágya megteremtette annak idején a nagy márciust.

Lám — te, ki elnyomtat alantos módon a nagyapát, nem olthatád el a fiú s az unoka lelkesedő parázsat, mely mindig megvolt s örökké meglesz a magyarban.

Ausztria! — Nagy idő telt már el azóta. A rovás mellett, mit te okoztal, nincsen másik, mely az igazságos megtorlást jelezné. De ne hidd, hogy amiért az késett, el fog örökre maradni. Igen, meglesz a másik rovás is nemsokára, de ez nem lesz oly véres, oly kegyetlen, mint az a másik, melyet te készítettél. Azonban dicső, fényes gloriát von majd honunk tisztességszűz fejére. — Ez lesz a megboszulás rovása. Kinyulik majd a földből még egyszer Hadur kardja, az ellopthatatlan, az eltörhetetlen, magyarok szentelt igaz öröke. S majd megkapja a kardot megint egy nagy magyar és visszafizet igazság szerint; ismét diadalra vezet nemzetünk.

Igen, nagy lesz megint honunk és büszkén mondhatjuk: „magyarok vagyunk”, mert az egész világ csodálni s tisztelni fogja újra a szent Hungáriát!

Spektör.

Székely Testvérek!

Polgártársak!

A nemzeti ellenzék a erönket messze túlhaladó katonai vér- és pénz-áldozat ellen a polgárok jólétéért, az általános, egyenlő, titkos választói jogért, megalkuvást nem ismerő küzdelmét fejt ki. E történelmi jelentőségű eseményekről ennek követlen észlelője, tényezője, Székelyudvarhely városának nagyérdemű követe, a 48-as függetlenségi elveknek tántoríthatatlan híve: Dr Valentsik Ferenc országgyűlési képviselő ur, polgártársai ohajára 1911. október hó 8-án (vasárnap) d. u. 3 órákor a Budapest-szálló nagytermében tartandó Negygyűlésen beszámoló beszédét mond.

Polgártársak! Hazaszeretettel teltelített szíved, nemes lelkesültséggel, csend és rend fegyelemmel, az egyetértés és együttérzés rendíthetetlen meggyőző hatalmával mi, kik megtanultunk apáinktól dolgozni, a hazát szeretni és érette ha kell meg is halni, a magasztos ünnepségen mindnyájan legyünk ott.

Éljen a haza! Éljen e város polgársága! Székelyudvarhely, 1911. október havában. A rendező bizottság nevében: Csillag József b. alelnök, Gáspár Balázs b. elnök, Szorger Ferenc b. jegyző.

1849 október 6.

De lehetne-e feledni a nemzet tizenhárom szentjének mártir halálát? Lehet-e feledni azt a borzalmas, állati szenvedélyek által kiforszírozott tömeggyilkosságot, amely tömeggyilkosság egy egész nemzet legszentebb érzelmeinek letörését, semmivé tételét és eltemetését célozta?

Nem és ezerszer nem!

Amíg magyar él e földtekén, amíg magyar szívből magyar vér kering, az aradi tizenhárom emléke örökké élni fog!

Késő évezredek múlva is, az aggastyán könnyezve tanítja majd az unokákat, hogy nemzetünk tizenhárom szentjét tiszteljék mig élnek és plántálják at utódaik lolkébe is azt a határtalan szeretetet, azt a nagyfokú tiszteletet, amelyet azok nem csak halálukkal, de fényes hadi tetteikkel, az emberi szabadságjogok hősi védelmezésével kiérdemeltek maguknak. A tizenhárom példájából fogják tanítani, hogy hogyan kell szeretni a hazát, hogyan kell becsülni a szabadságot és hogyan kell e két nagy, e két magasztos eszméért férfiasan elviselni a megbecstelenítőnek szánt halált.

Amíg ember él, amíg az emberiség rajongani fog a szabadság, egyenlőség és testvériség örök eszméiért, az aradi tizenhárom vértanu szent lesz és emlékü élni fog. Élni fog dicsőséggel, s a Haynauk cselekvése mentségre nem talál.

Nincs nemzet, amelynek dicsőbb, fényesebb multja volna, mint nekünk, amelynek története oly hősköltevény lenne, mint a mi-

énk. De viszont, egy nemzetnek sincs annyi szomorú emléke, nincs annyi martirja, mint éppen a mi nemzetünknek.

Dicső multunkkal párhuzamosan halad egy sötét fátyol, amelyen keresztül tör a Sparkok, Karafák és vérszopó Haynauk kegyetlenségei.

Hányszor hangzott fel a „Domus vitam et sanguinem” ígérete, s hányszor lett a felhangzott ígéret fényesen beváltva, ki tudná azt megmondani. De tény, hogy a nemzet hősi cselekedetért, mindég hálálanság, a Sparkok, a Karafák és a bérnyilkosok embertelenségei volt a bér.

Sötét átokként nehezedett nemzetünkre az átkos emlékü kamarilla működése, az egységes osztrák birodalom álomképének megteremtésére irányult törekvése. Ez a szörny, ez a minden nemesebb emberi indulatoktól teljesen távol álló közkereseti társaság annyi kegyetlenséget követett el, annyi ártatlan vért ontott és oly sok könyvet fakasztott, hogy büneit nemhogy gyarló ember, de a könyörületes Isten sem tudja, de ne is bocsássa meg soha!

Hogy ez a vandal társaság, évszázadokon át következetesen egy cél érdekében, a nagy, a hatalmas osztrákbirodalom megteremtésének érdekében működött, szívósságáról állított magának bizonyítékot, de azon elvé-nél fogva, hogy a cél érdekében az eszközök milyenségében nem válogatott, hogy az alattomos és nyílt gyilkosságok és megvesztegetések egyenlően feltalálhatók voltak fegyvertárában, annak szolgálnak bizonyosságul, hogy a terület egyetlen tagjában sem volt az emberi érzelmeinek egy porszemnyi része sem.

De hagyjuk ezeket, kísérje őket továbbra is az emberiség átka, s az Isten büntetése.

1849. október hatodika, egy megrázó, egy szomorú s egy nagy nemzeti gyász ünnep volt. Egy fényesen indult, szép reményekkel kecségető szabadságharc szomorú befejezésének a napja.

Nemzetünk egén egy fényes csillag tünt fel, fényével besugározta szabadság, egyenlőség és testvériségért rajongó hazafiak lelket. Melegével szétolvasztotta a rabbilincseket, felolvasztotta a zsarnoki hatalom jégkéregét, szabaddá, emberré tette az embert, a gondolatot, magyarrá tette valóban a magyart. S midőn már azt hittük, hogy nemzetünk megpróbáltatásának örökre vége szakadt, hogy valóban bírjuk mindazt, amit bírni kívántunk, fénylő csillagunkat magával ragadta egy sötét vihar, az árulás tomboló fergetege, s vitte, ragadta magával mindaddig, amíg sziporkázva szét nem hullt, meg nem semmisült.

1848 tavaszán, egy méltóságos, szép és magaslatos mozgalom indult meg, s kivívta az elnyomott nemzet felszabadítását. S míg más nemzetek szabadság törekvésének útját valóságos vértenger jelölte, a mienken csak a béke virága fakadt.

De jött a tagadás, a megsemmisítés szele. Megkondultak a harangok, hirdetővén a vesztélyt s a nemzet egy emberként állott talpra legszentebb jogának, alig elnyert szabadságának védelmezésére.

Az aggastyán együtt ment harcba az unokával, apa a gyermekeivel, s ha elbukott az agg, végső sóhaja az volt a fiához, az unokájához, hogy: „Előren”!

A harangok kikerültek a csatamezőre, s mint harci ágyuk szórták a halált.

Egy csodálatos ifjúsereg, mely nem tudni miként eredt, valóságos diadalutat futott meg néhány hónap alatt, s bámulatba ejtette a vén Európát, tönkre verte, megsemmisítette az addig legrettegettebb osztrák hadserget.

A békés polgárból hadvezér lett, az iskola padból kikerült diák, rettenthetetlen bátorsággal küzdött, s mégis, a midőn már

minden elvált érve, amidőn szentül hitte mindenki a diadalt, jött, végzettszerűleg sújtott reánk a megpróbáltatások szomorú korszaka.

A dicső út egy posványos térbe futott, a nemzet jobbjai akasztófán és a sötét börtönökben nyerték a halált.

Az a fektelen düh, az az elvakult szenvedély s az a vadállati érzés, amely az osztrák köröket betöltötte, midőn az orosz segítséggel urrá lett a helyzet fölött, szabaddá tette a pokol minden ördögét, s vérboszút lihegve torolta meg szenvedett kudarcait.

A vad állati szenvedélynek 1849. október 6-ikán tizenhárom martirja lett és Arad a magyarok golgotájává avatott.

De a tömeggyilkosság nem ölte meg az eszmét, s csak a tizenbarmak porrézét semmisítette meg, azoknak lelke, azoknak emléke utat tört magának, s miként a Krisztusi tanok a köziklasirból feltámadtak, hogy éljenek örökké!

Az a teljesen meg nem bélyegezhető tömeggyilkosság pedig emlékeztető lesz, a míg csak magyar él, amíg csak ember szabadságért rajong, s Magyarország nem feledi el halottait, mert mint vádlók, mindenkor élnek ők!

Puskás Lajos.

Ahol nem titkolóznak Ideális hirszolgáltatás.

A kolozsvári „Ujság” című lap néhány nap előtt akciót indított, hogy a kolozsvári hatóságok a hírlapírókkal minden közérdeket szolgáló ügyet minden különösebb utánjárás, könyörgés nélkül a lapok részére közöljenek. Kolozsvárott ugyanis egyik-másik hatóságnál mindenképpen nehéz dolga van a hírlapíróknak: — Olykor szizifusi munkát kell végeznie a hírlapíróknak, hogy egy esetleg bár kisebb jelentőségű, de a közt feltétlenül érdeklő ügyet a lapjuk számára megszerezhesse. Az Ujság ennek szóvátétele kapcsán azt indítványozza a városi tanácsnak, — ahol, ugyilátszik, legnehezebb a dolga a kolozsvári hírlapíróknak — hogy intézzen kérdést a társhatóságokhoz, hogy mily módon szolgálják azok ki a riportokért jelentkező hírlapírókat.

Az Ujság e cikkének olvastára egy temesvári hírlapíró, Pogány Mihály, levelet intézett a kolozsvári lap szerkesztőségéhez, amelyben hü képét adja annak, hogy a temesvári hatóságok mily ideális módon állanak rendelkezésükre a hírlapíróknak.

Íme, néhány részlet a levélből:

Temesvárott a kommuniké rendszer divik. A mi a közönséget érdekelheti: miniszteri leirat, a tanácshoz intézett beadvány, felterjesztés a kormányhoz, átirat valamely hivatalos fórumhoz, főkapitányi, állatorvosi rendelkezés, mind ennek a tartalmát kivonatosan, de jó magyarsággal megfogalmazva, gépirással sokszorosítva megküldik a lapoknak. A legtöbbszőr maga a polgármester: Telbisz Károly dr udvari tanácsos fogalmazza a közleményeket, de ha itthon van, legalább is átnézi azokat.

Elmondja még a temesvári ujságíró, hogy igen sok esetben maga a polgármester hívja fel az ujságírókat az irodájába és alaposan informálja őket. Így nem történhetik meg az a visszas állapot, hogy városatyák a városi közgyűlésre teljesen tájékozatlanul mennek, mert hisz a polgármester közlése folytán a lapok útján alaposan informálva vannak az egyes közgyűlési pontokról nem úgy, mint Kolozsvárott s hozzá tehetjük — Székelyudvarhelyet is.

Mindezeknek elmondása után, hát mi mit mondjunk? Mit különösen Haller János gróf főispán eljárásáról? Ezuttal nem mondunk semmit. Hiszen a közönség maga ítéli el legjobban Bach-korszakba való vaskalapos eljárását.

Második Köpenik.

Még ők kiabálnak.

Az elmúlt vasárnap jóakaró kollégánk ismét sportolt. Embervadász társával nagy hajtóvadászatot rendeztek. Habár apró beütésekkel, — mert hiszen valószínűleg önmaga is szegyezte, ha ugyan szegyenérzete el nem hagyta egészen, a kézzelfogható rágalmakat feltűnőbben közreadni — de azért szélnek eresztett egy szemenszedett gyalázkodást ellenünk.

A cikk aláírójához semmi közünk. Vele szóba állani, méltóságunkon alulinak tartjuk.

A háttérben settenkedő és bennünket ragadozó vérebként üldözött sötét alakokkal, a pártatlanul ítélő közönség már eléggé tisztába van. Azért is nincs meg a részükről elérni akart bűnös, hitvány céljaiknak eredménye. A „Székely-Udvarhely” a függetlenségi érzelmű, hazafias közönségnek ma is éppen oly kedvelt, szeretett és általánosan támogatott ujsága, mint főnállása óta állandóan volt. A kaszinók pedig nemcsak mindannyian előfizetnek, — a tönkretenni akaró udvarhelyi kaszinói határozat óta — hanem volt olyan is, amelyik legközelebb expressz levélben rendelte meg a „Székely-Udvarhely” jelen évi évfolyamát Ha tetszik — megmutatjuk. Tessék csak hozzánk fáradni...

Hiába óvogatnak, más háta mögé elrejtözve, hiába gyalázkodnak. Mindenki látja a lólábat. A legkisebb betűjükből is kitépszik sötét lelkű, hazafiatlan céljuk, mely nem egyéb, mint az igazi, hamisítatlan 1848-as függetlenségi sajtó gyalázatos letörése, a zászlótartó kipusztítása. Tervszerűséggel, piszkos rugókkal „munká”-ló merénylet ez, a sajtó szabad véleményének elnyomására. Az eszközökben nem válogatósak. Merészen támadnak azon rejtett célból, hátha a reánk dobált sárból valamicske mégis rajtunk marad. Másfelől jól tudják, hogy ha „megverik a pástort, elszéled a nyáj” és nem lévén a függetlenségi érzelmű közönségnek szószólója, önként fog az ő mungó táborukba állani s akkor egymagukban, — háborítás nélkül élvezhetik a muszkapárti kövér falatokat. Hiú reménykedés. Hiszen oda fönt is szorul a hurok. A hazafias ellenzék torkukra tette a kést s ha a magyarok nagy Istene a nemzetet segíti, a mungó tábor élete már csak rövid ideig tarthat. S ha ez bekövetkezik, akkor a mostani mungók ismét farkasóvalva felénk andalognak. Felénk, mert: „szeretnék látni azt a kormányt, melyet ők nem támogatnának”.

Addig tehát most élvezzék nyugodtan a kiverkedett, megvásárolt kövér falatokat. Ehhez mi csak jóétvágyat kívánhatnánk, ha telhetetlen mohóságukban egyuttal bennünket is felfalni nem akarnának. De hát ezt akarják; örül a mungó-lelkük, — ha van lélek bennük — hogy foghattak ismét egy piszkos céljaiknak megfelelő alakot, akinek neve alatt tűzhetik tovább kisdud játékukat. Piszkolódnak csak azért, hogy valami címen — ha bár jól tudják ideiglenesen, mert az igazság feltámad — hitvány rágalmakat szórhassanak felénk. Erre most és kiválóan éppen most van szükségük, mert a „Bir. Kurját” is elvakítani szeretnék, hogy előbbi galád meggyanúsításaik fértelen gyümölcseit leszedhessék s minket elföldeljenek.

A piszkolódo közlemény szürke aláírójával — ismételjük — szóba sem állunk. Azt jól ismeri és tudja mindenki a nevét. Val’di címét senkinek sem szükséges mondani. De azt már ország-szerte bámulják, hogy oly huzamos időig sikerül neki elvakultságban tartani — még a judikaturát is.

A politikai hajszából indított becsület-rablás, igen csunya mesterség. De még csunyább, ha ilyesmiben pláne köztisztviselő utazik rá olyan családos emberre, aki évtizedeken át becsületes szorgalommal, lelkiismeretes odaadással szolgálta a köz javát jutalomvárás és a hatalmi körök felé való fölkapcsintgatás nélkül. Aki a fórumon mellét műhazafiságból nem verdeste csak azért, hogy a másik órában már a hatalomnak készséges szolgálatát felajánlja, akár még a hazaárulásra is.

Valakit, tisztességes mult után olyan alak nevével, akinek veszíteni valója nincs és aki egy mondatot nemhogy megírni, de még helyesen lemásolni sem képes: lenyilatkozni, még ideiglenesen is befeketíteni akarni, nagy virtus nem lehet. Akinek ilyesmiben gyönyörűsége telik, az vajmi szegény lehet emberi tisztességben és még szegényebb

józan felfogásban. Az ilyen szánalmas alak, kezet foghat ama zsebmetszővel és csirkefogóval, aki meglopva embertársát, az utána induló tömegnek torkaszakadtából még ő kiabálja: „fogják meg, fogják meg“ ..

Ilyen és ehhez hasonló véleménye lévén minden tisztességes felfogású egyének a velünk szembeállított, hajánál fogva előrán-cigált és megtámadásunkra szánt revolverről, itt be is fejezhetnők mondani valóinkat. Ám a nagyközönség körében talán akad, aki a részletekre szintén kíváncsi lehet. Ezeknek az embertársainknak megsughatjuk, hogy a nyilatkozatban említett állítások elbírálását már régen a pártatlanul ítélő büntető bíróságra bíztuk. Az eddigi adatok kétségtelenné tették szeplőtelen igazságunkat. Ez — remélhetőleg minél előbb — hivatalosan is ki fog derülni. Hiszen az igazságszolgáltatás, nem a politikát űző hatalom, hol kizárólag csak kormányparti érdeket szolgáló elvek győzedelmeskedjenek.

A „Székely-Udvarhely“ széleskörű olvasó közönsége jól tudja, hogy úgy az „Első Székely Házi-ipari Országos Szövetkezet“, mint az ebből kieszelt budapesti „Központi Házi-ipari Szövetkezet“ névre szert tett „népboldogító“ családtekről eddig még csupán a mások által beküldött közérdekű értesítéseket közöltük. Ha tehát ezek a furfangos szabókból kifejlődött „ágyra járó“ vezérigazgató uraságoknak közismert „becsület“-ét és „tisztesség“-ét érdekelték, mi arról igazán nem tehetünk.

Azonban most már a közönség megtévesztésére szánt gyalázkodások, bíróság előtt álló ügyekben a saját izlésüknek megfelelő kirohanások után, kényszerítve érezzük magunkat, hogy a kezünkön levő bőséges adatainkat haladéktalanul a nyilvánosság elé tárjuk. Hadd lássa nyomatásban is a nagyközönség és különösen lássák az arra illetékes körök, hogy itt másról, mint egy második „Köpenik“-ről nincs és nem lehet szó.

E leleplezéssel várni akartunk addig, míg az ellenünk koholt vádakait illetékes bírói fórumok előtt megcáfoljuk, de tovább már nem tarthat vissza ez sem, miután erre az igazságunkat megdönthetetlenül igazoló tanuvallomások bevétek. Másfelől pedig a közérdek követeli, hogy a jóhiszemű közönséget, sőt még a hatóságokat is annyi év óta tévúton tartott „szélhámoskodás“, minél előbb napfényre kerüljön és méltó büntetését elvegye.

Ujságírói tisztükből kifolyólag, természetesen azt is kutatni fogjuk, hogy vajjon kik állanak a háttérben, kik huzzák hasznát a jóhiszemű közönség lelkiismeretlen félrevezetésének?!

HIREK.

— Bihetetlen hírek.

Mondják, hogy némelyek e megyét a piócák képére és hasonlatosságára átalakítani nem kívánják;

mondják, hogy nálunk a héten egy embervadászatot sem rendeztek;

mondják, hogy a „szélhámosok királyát“ muszkapárti agent provokátornak nem használják;

mondják, hogy ha nem érik becsülettel, megtoldják hazugsággal;

mondják, hogy a „vakmerő fiskális“, a „hazug király“ és a „megyei panamista“ nem szövetkeztek mutyira;

mondják, hogy a jól felszerelt pofozógép e héten sehol sem dolgozott;

mondják, hogy a fő-utca környékén a tisztálkodást befejezték.

E hírek valódiságáért felelősséget nem vállal a szerkesztőség.

— **Kinevezés.** Az igazságügyi miniszter Fogarasy Lajos kézdivásárhelyi törvényszéki joggyakornokot az oklándi járásbíróshoz jegyzőnek nevezte ki.

— **Népgyűlés Székelyudvarhelyt.** Városunk polgársága hazafias lelkesedéssel készül a vasárnapi (e hó 8-iki) népgyűlésre, melyen Dr Valentsik Ferenc, Székelyudvarhely város 48-as függetlenségi képviselője, beszámoló beszédet mond. A hazafias érzésű polgárság kiáltványát, melyet a népgyűlés összehívására kibocsátott, a „Székely Udvar-

E NAP

Vasárnap, október

Rózsafüzér

az új évnegyed kezdete. Ha előfizetése lejárt, siessen azt megújítani, hogy a »SZÉKELY-UDVARHELY« továbbra is b. címére pontosan küldessék

kat. Támogassuk az igazi 1848-as függetlenségi sajtót, mert azzal önmagunk függetlenségét, szabadságát segítjük elő. Hazafias-tisztelettel kérjük tehát az előfizetések megújítását. Előfizetési ár negyedévre 2 K 50 f.

hely“ első oldalán közöljük. Az a törhetetlen hithű polgárság, mely már annyiszor tanujelét adta igaz érzésének, bizonyára kivétel nélkül ott lesz a népgyűlésen és ünnepélyes óvást emel az elnyomással, vagyoni tönkretétellel fenyegető katonai terhek ellen. Másfelől pedig az általános választói jog sürgős megalkotása, valamint a sajtó szabadságának törvényes biztosítékokkal való körül-bástyázása érdekében is nyilatkozni fog.

— A polgári házasságban élők párbére.

A magyarországi püspöki kar elé a következő kérdések terjesztettek: a) A polgári házasságban élő vegyesvallású pároknál csak a kath. féltől követelhető-e párber? b) A polgári házasságban élő tisztán kath. pároktól kérhető-e? A püspöki kar kimondotta, hogy a vegyesvallású pároktól félpárber kérhető; a polgári házasságban élő tisztán kath. pároktól pedig kérhető párber, hogy a törvény kijátszásának eleje vétessék, mint ahogy az illető bíróságok e párokra nézve a fizetési kötelezettséget meg is állapítják.

— Nemzetgazdasági pazarlás.

Az emberek némely kiesinyesnek látszó dolgot nevetéges szinben látnak. Az ilyen kiesinyes dolgokat magasabb néző pontról tekintve és ebből kifolyólag megbecsülő embertársaikat viccelik, vagy fősvénynek, zsugorinak nevezik. Így történik meg azian, hogy a legtöbb ember szégyenletében sem takarékoskodik, csakhogy fukarnak ne mondják. Ez pedig nemzetgazdasági szempontból és erkölcsi tekintetben is óriási kárt okoz. Itt van pl. a villamos lámpák fém- vagy szénszalag égője. Ezek a remek alkotások, ha a szálak kiégnek belőlük, a szemétdombra jutnak, holott bevásárlásuk elég sok pénzbe kerül. Nem lehetne ezeket valahogyan értékesíteni? Alig hisszük. Az emberi elme már sokkal nehezebb problémákat is megoldott. Várjuk e kérdésben a városi villamos telep üzemzetőségének szakértői utbaigazító nyilatkozatát.

— A korcsmák vasárnapi munkaszünete.

Marosvásárhelyről jelentik: A marosi alsó járás főszolgabírája, Kuti Dénes szentgericei italmérőt bírsággal sújtotta, mert korcsmáját vasárnap nyitva tartotta. Az ítéletet Marostorda vármegye alispánja helybenhagyta. Felbevezés folytán a belügyminiszter, mint legfelsőbb fórum, a két hatóság ítéletét megsemmisítette s kimondotta, hogy korcsmájának vasárnapi nyitvatartásáért senki meg nem büntethető, miután az törvénybeütköző cselekedetet nem képez. Ezt jó lesz megjegyezni a választások idejére is — az ellenzéki korcsmárosoknak.

— **Kitünő forgalmu füzér és csemege üzlet** Marosvásárhelyt a fő-téren kedvező feltételek mellett más vállalat miatt azonnal eladó. Cím e lap kiadóhivatalában.

Székely Testvérek!

Nagy küzdelem előtt áll a magyar nemzet.— Szüksége van minden fiára, de sokszorosan szükséges a szabad, független, bátor szavú újság. Mert ha minden szabadságunktól megfosztanak is, a sajtó által visszaszerezhetjük elkobzott jogainkat.

A székely kamara közgyűlése.

Marosvásárhely, 1911. szept. 30.

A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara 1911 szept. 29-én teljes-ülést tartott Tauszik B. Hugó kir. tanácsos, elnök vezetésével, miről rövidesen az alábbiakban számolunk be.

Napirend előtt az elnök megleghangon méltatta Bürger Albert alelnök sörgyáros azon érdemét, hogy ezelőtt 25 évvel vette át a Kráft-féle bezárt sörgyárat és szakadatlan kitartó munkával egy holt iparágat nemcsak új életre keltett, de fel is virágoztatott úgy, hogy ma nem csak legmodernebb berendezésével, de termelésével is uralja hazarészünk piacát.

Az elnöki közlések során jelentés tétel, hogy a kamara nagy összegű illeték hátrálékai jelentékenyen lepadtak s az e körüli külső munkálatoknak remélhetőleg eleje vétetett, minélfogva a kamara pénzügyi viszonyai javultak.

Napirend során egy konkrét panasz alapján kimondotta a kamara, hogy „habza“ vagy „hopza“ husvágás engedélyezése csak az esetben indokolt, ha valamely kérődő állatnak külső sérülés hővetkeztében a jelentkezők közt való felosztás által, gyors értékesítése válik szükségessé. Állást foglalt megrendelések gyűjtése ellen a tisztességes kereskedelem érdekeinek megvédése céljából. Csikszereda városának hirdetési oszlopok és táblák felállítására tárgyában alkotott szabályrendeletét jóváhagyásra nem ajánlja. Marosvásárhely sz. kir. városnak módosított vásárvám, piaci és állatvásártéri helypénz szabályrendeletét a központi bizottság javaslata alapján a tett módosításokkal jóváhagyásra ajánlja. A kamara kerület 1910 évi közgazdasági viszonyairól kiadott jelentésére vonatkozó kormány leiratot a teljes-ülés folytatólag tudomásul vette. Örvendetes tudomásul vétetett a keresk. kormány a Székely Szövetséghez intézett s a kamarával is közölt azon leirata, hogy a székelyföldi iparoktatás fejlesztése érdekében, amennyiben a jelenlegi iskolák jövőben szüknek bizonyulnak, nemfog elzárkozni a befogadó képességnek emelésétől s a marosvásárhelyi ipari szakiskola internátussal való ellátását megfontolandónak tartja. Hasonló örömet keltett a kamarának a kissármási földgáz Marosvásárhelyre vezetése és újabb kutató furások eszközése tárgyában tett feliratára adott azon kormány válasz, hogy újabb kutatások eszközése fölösleges, mert a város szomszédságában Maroszentgyörgyön és Marosugrán eszközölt mély furrások oly kedvező eredményt mutatnak, hogy a város telepei a legnagyobb valószínűséggel innen elláthatók lesznek.

Tudomásul szolgált, a honvédség 1912. évi lábbeli szükségletéből a székelyföldi kisiparosok 1540 pár bakancsot kaptak munkába és hogy a közös hadsereg 1912—13—14. évi ilyenmü szükségletének ellátásához a Székelyföldön 12 alkalmi és állandójellegű szövetkezet, melyeknek ajánlatát az elnökség illetékes helyre juttatta.

Jelentés tétel a kamara új székházán folyó építkezési munkálatoknak befejezéséhez közeledtéről, mit a teljes ülés tudomásul vett. Hasonlóképen tudomásul vette a teljes ülés a székelyföldi inashelyezésről tett jelentést is. Foglalkozott még a kamara az időszaki mértékhitelítés díjainak módosítása, a tojás értékesítés megfelelő szervezése és tojás tőzsdé létesítése, valamint Marosvásárhely fővármivatal létesítésének kérdésével.

A gyűlés ezzel véget ért. *Máthé József*

Szerkesztői üzenetek.

D. H. A beküldött dolgozatot jövő számunkban közöljük. Addig is szívesen látjuk szerkesztőségünkben.

80 hold tagosított birtok eladó és 53 hold bérbe adandó. Bővebb felvilágosítást nyújt Orbók Lajos Médgyes.

Bélyegzők és posztványok mindenféle kivitelben gyári áron pontosan hibátlan szövegezővel kaphatók „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv- és papirkereskedésben) Székelyudvarhelyt. Vidéki megrendeléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

Hirdetés az üzlet lelke! Hirdetés nélkül nincs forgalom! **HIRDESEN** tehát a Székely-Udvarhelyben

NIGRIN
(Fenolentit)
A legjobb cipőkrém
Mindenütt kapható!
A bécsi vadászati kiállításán arany éremmel kitüntetve

A Talmud magyarul.

Egyre halljuk a Talmud-moralt, Talmud-erkölcsöket emlegetni, bár a legtöbb ember ismeri a Talmudot, nem ismeri éppen azokat a részeket, amelyek a keresztény világot érdeklik s melyeket saját jól felfogott érdekeinek megóvása céljából ismernie kellene.

A Talmud a zsidó rabbiképzők tananyaga, ez az ő theológiájuk. Nincs az a pikáns pornographia, nincs az a rémregény, ami ennél érdekesebb lenne. A Talmud kivonatos, de szöszterinti fordításban most jelenik meg 320 kvartoldalon. Ára 10 korona. Népies kiadás 2 K, 2 drb 3 K, 3 drb 4 korona.

Megrendelhető:

„A Kereszt” kiadóhivatalában
Budapest, III. Nád-utca 1. szám.

Arany, Ezüst, Vas, Bronz, Porcellán és Fa **Régiségeket** megbízattól azonnal megvásárol, esetleg értékel vagy utasítást ad.

Hagyatéki árveréseken mint vevő résztvesz. Arany, briliáns ékszereket, ezüst tárgyakat (tört állapotban is) bármilyen összegre vásárol.

Dietrich Gyula ötvösmester.
Kolozsvárt.

Levelbeni megkeresésre azonnal válaszol.

Sürgőny cím: **Dietrich** ékszerész Kolozsvár.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bori, agykereskedőné.

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható. A kedvező szüreti kilátásokra való tekintetből ármérséklés.

Hirdetmény.

Közhirre teszük, hogy a nagymel-tóságú m. kir. Honvédelmi Miniszter Urnak f. év szept. hó 9-én 10n32—911, elnöki számú rendelete értelmében a Székelyudvarhely városon tanrtózkodó népfelkelőknek folyó év október hó 24-ére hirdetett időszakí jelentkezése nem lesz megtartva.

Székelyudvarhely, 1911. szept. 27.
Gothárd János s. k.

polgármester

Ki a Yes-Oui-Si

című lapot megrendeli, játszva — minden megerőltetés nélkül és önállóan az angol és francia nyelveket alaposan megtanulhatja. Előfizetési ára negyedévre 1—1 kiadásra csak 3 K. Kiadóhivatala Budapest, VI. Andrásy-ut 97. sz. a „Székely-Udvarhely”-re való hivatkozással mutatványszámot szívesen küld bárhova.

1848 eredeti francia angol, és amerikai toalett-modellt közöl a **BUDAPESTI BAZAR** egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mutatványszámot küld a **BUDAPESTI BAZAR** kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazár-ház.)

BÉLYEGZŐK megrendelésre mindenféle kivitelben bárhova a legpontosabban gyári áron szállíthatnak **Betegh Pál** könyvnyomató- és könyvkötő-intézetéből Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz.

ÉLETKÖNYVE

állandó házi orvos, legyenes gyógymód: tifusz, kolera, toroklob, rüh, vérhas, mindenféle himlő és vörheny, orbánc, bujakór, szá-márhurut, agy-, tüdő-, szív-, gyomor-, méh- és belgyulad is, vese-máj-, lep-, hólyag bajok, skrofula köszvény, csusz, nyavalya-törés, aranyér, gutaütés, nehéz sebesülések, verszegénység, vízkórúság, szárazbetegség (tuberkuózi), torok- vagy mandulagyulladás, gyomorkataris, öröles s b. el-len. Írt: **DERZSI JÓZSEF.** Az E. M. K. E — felelősséget viselő orvosok ajánla-tára — népkönyvtárak részére 100 példányt elfo adott. Ára ... 3 korona. Kapható:

Betegh Pál kiadó Székelyudvarhelyt és valamennyi könyvkereskedésben.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48 as függetlenségi lap, Udvarhely egye legelterjedtebb közlönye. megjelenik hetenkint 2-ször. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányu díszlevélpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, szines és virágos levélpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel levélpapírosok stb. Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Állandóan kaphatók mindenféle **kész nyomtatványok**, u. m. községi, körjegyzői, szolgabirósági, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATO- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

PAPIROSOK

Mindenféle színű, nagyságu, selymu és minőségű irodai és irodai papírok, vonalzott és sima levélpapírok, vonalzott és rovas papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, esomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrőpapírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemezpapírok minden sulyban. Hangjegypapírok. Sorvezetők.

Írők, füzetek, jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szepirási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzok, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegyárcák. **Dohány-összivatárcák** borból és fémből. Bortárcák, pénzes-érszények, okmány és irománytáskák.

KÖNYVNYOMDÁJÁT

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, tablázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélíró tollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárak, dísztollszárak. Írók, fekete, szine ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, ironhegyezők. **Kréták, iskolai, kávéházi és fajlító kréták, szines kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, szines, vegy- és ruhajelző tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.**

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Dan-goló-sipok és ... rnak. Mono-grammok fehérnemű és levélpapírjelzésre. Kezi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, otyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes **Magyar Könyvtár**. A székelyudvarhelyi **középiskolákban** és a városi és megyei **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** raklára Szótárak, terképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek. Főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzők, vonalzó, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató deszkák, olaj-s zfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — **Rajzszögek,** szönyeg szegek, képesok stb.